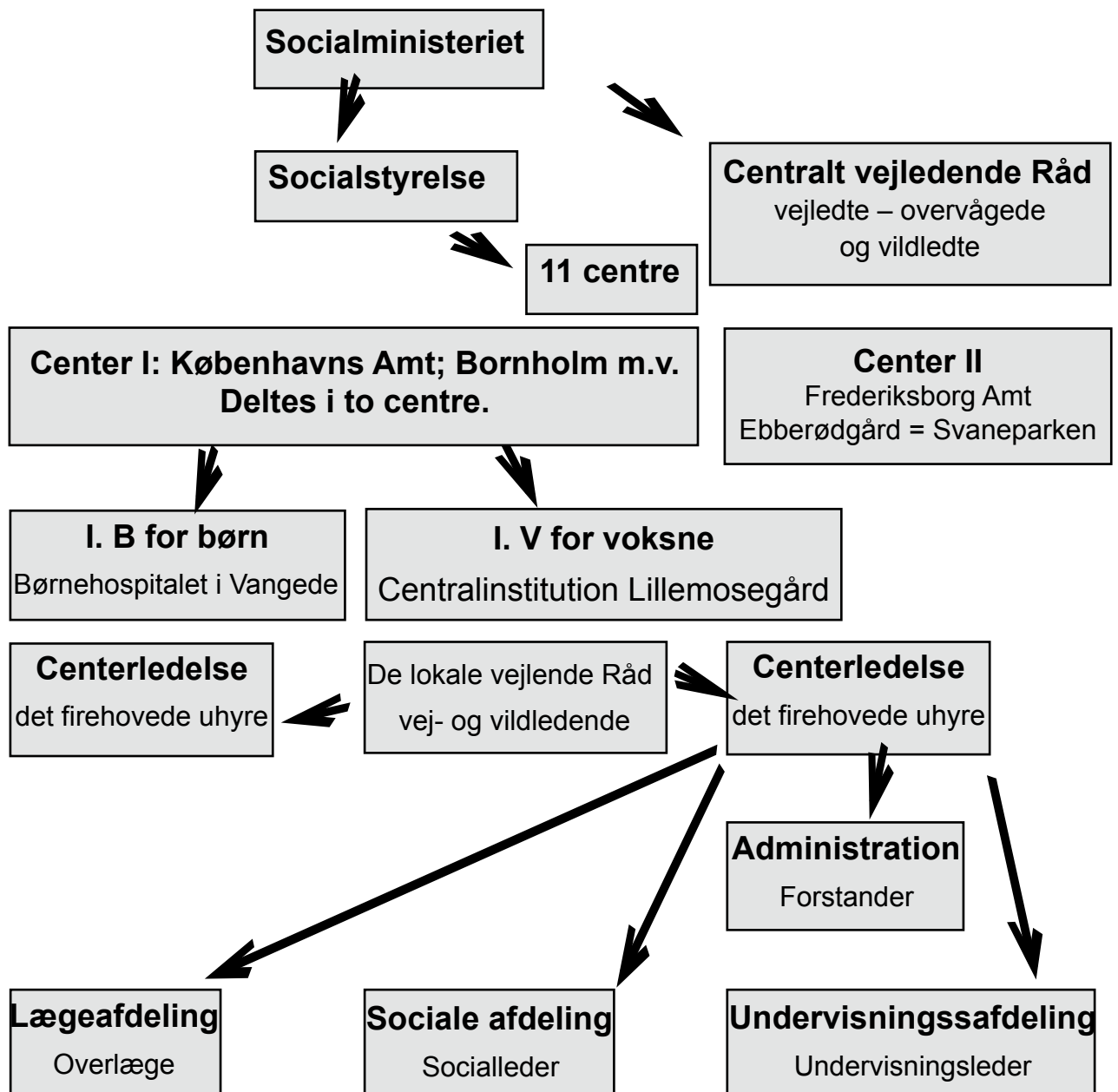
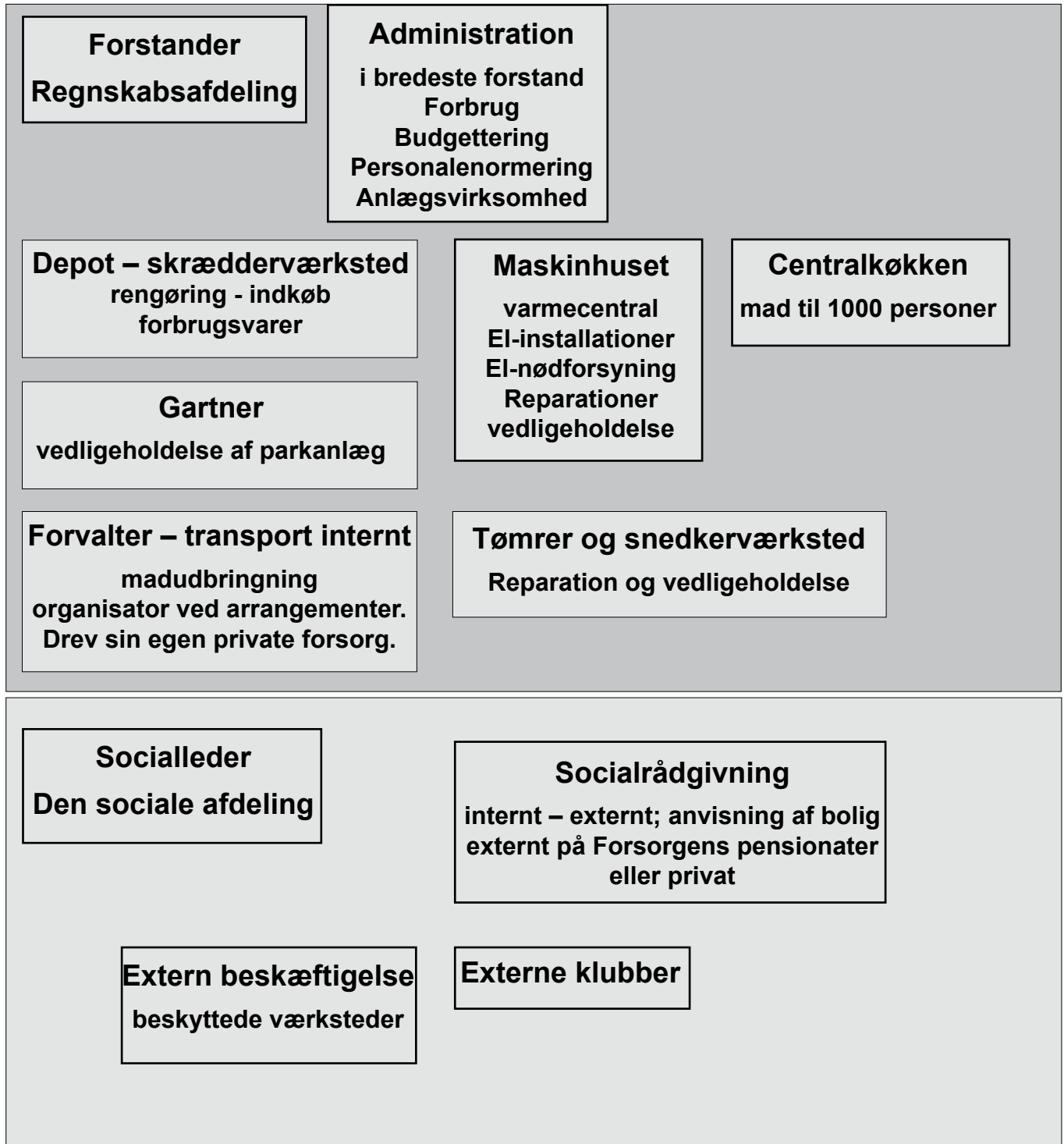

Hvem? Hvordan? Hvorfor?

Arbejds- og magtfordeling

Ledelsesfunktioner – kompetencestrid

Baggrunden for, at Oasens Centerskoles arbejdsområde omfattede beskæftigelse skyldtes:

- 1.** Lovens bløde og uklare påbud om undervisning og oplæring.
- 2.** Den værkstedsbeskæftigelse, der fandtes var opstået på initiativ af daværende undervisningsleder.
- 3.** Grundet mangel på ressourcer valgte man at definere oplæring som en eller anden form for beskæftigelse.
- 4.** Erfaring i beskæftigelse af svært handicappede var en mangelvare.
- 5.** Når Oasens beskæftigelse omkring 1972 blev overdraget henholdsvis lægeafdeling (ergoterapi) og den sociale afdeling, skyldtes det stridigheder i landets øvrige centre.

Socialstyrelsen skar igennem og gav ens retningslinjer for alle centre.

Mange overophedede debatter blev ført, men efterhånden som den pædagogiske sektor udviklede sig, kunne forklare sig og påvise resultater blev grænserne mærkbart flyttet til, at alle kan undervises.

Det kan man så have sin tvivl om.

Eksempelvis kunne ressourcer ved at lade andre faggrupper (socialpædagoger) i højere grad deltage i specifikke pædagogiske opgaver, have været anvendt med bedre resultat.

Holdninger i det tyvende århundrede?

Det følgende er helt og aldeles præget af mine personlige holdninger, vi er næppe enige, da jeg udtrykker mig generelt og dermed lider nuanceringen skade. Anderledes kan det ikke være, når man skal udtrykke sig så kortfattet som her.

Politisk drejer kampen for demokrati sig om menneskerettigheder. Tre omdrejningspunkter er kendetegnende.

1. De, der ikke mener noget som helst, men bare flyder med strømmen, kort udtrykt – **de holdningsløse**.

2. De progressive kræfter, der her i landet i store træk spændte fra de radikale over socialdemokratiet til den yderste venstrefløj, med sparsom repræsentation af konservative.

3. De reaktionære. Går vi til udlandet kan de reaktionære kræfter findes i alle demokratierne, men de kom dog klarest til udtryk i de fascistiske stater, hvor Nazi-Tyskland førte an.

De nazistiske raceteorier, drabene på handicappede og terroren under Anden Verdenskrig skabte et oprør mod undertrykkelse og hos et flertal et ønske om at skabe værdige kår også for handicappede. Tolerance, frisind kom i forgrunden.

Dominerer tilfældige, individuelle kraftfelter i en organisation med svag ledelse?

Kræver et arbejde i en kollektiv ledelse, at man er socialt indstillet?
Socialt orienteret? At man respekterer de demokratiske spilleregler?
At man er reformvenlig?

Hvis svaret er ja, må jeg med skam melde, at ingen, af de centerledere, jeg mødte var reformvenlige i deres gerning.

En ansættelse, der hastede

Mine første dage som skoleleder i 1962 blev en noget særpræget affære, al den stund jeg mødte kl. 9 og i flere dage kunne køre hjem igen, når det passede mig. Undervisningslederen, (konstitueret og i daglig tale kaldet Bulder Jørgen) havde ikke kunnet få min ansættelse til at ske hurtigt nok.

Han pressede meget hårdt, med det resultat, at alle eksaminer, som jeg skulle føre børn op til, blev flyttet frem med stort besvær.

Undervisningslederen var min eneste kontaktperson, men da jeg mødte op, var han rejst på ferie, uden at have meddelt, hvornår han agtede at komme tilbage. Min undren over hans fravær ved, at han havde overladt mig til ensomhedens tomrum var større end meget stor. Men min undren blev ikke mindre.

Min entré ved skoleferiens start (juni)

Danskere er fredelige og konfliktsky i almindelighed, men der er dog grænser. Ankommet til institutionen en tirsdag morgen i juni (jeg er overtroisk og påbegynder aldrig noget en mandag), forsøgte jeg på egen hånd at finde min chef, undervisningslederen. I et kontor sidder tre kontordamer. To yngre og en ældre, ret stramtandet tante, der optrådte bestemt og med et tonefald, der måtte stamme fra en officersfamilie. Efter at jeg har præsenteret mig, ændres damens optræden til at være absolut fjendtlig.

For at sige det mildt, var mit indtryk, at hun gjorde sig største umage for at virke uforskammet. Her var ingen hjælp at hente, her var gammelt nag, der skulle hævnnes, sydebukken var uforskyldt – Aage. De yngre damer havde blikket fast naglet til deres papirer. Var de ærbare jomfruer eller blot bange for deres «overordnede?»

«Kontorchefen» var sandsynligvis ved lang og tro tjeneste pr. automatik rykket nogle løntrin op og havde dermed erhvervet sig retten til titlen fuldmægtig. I kraft af sit myndige og sin dominerende fremfærd havde hun skabt sig en status, som ganske svarede til en chefs.

Ordrer til de to stakler blev udstedt, så et militært hovedkvarter ville blegne. Meget venligt orienterede jeg om, at jeg var den nye skoleleder, og at jeg efter aftale skulle tiltræde i dag kl. 9, og at jeg fandt det opportunt, at jeg fik en snak med min fremtidige chef, undervisningslederen.

«Vil De venligst sige mig, hvor jeg finder ham?»

Nu skal man lige tænke på, at al korrespondance var gået gennem denne dame, hvis initialer brevene bar, så hun vidste allerede, da jeg trådte ind, hvem jeg var og havde måske endda på forhånd planlagt hævn togten. Kort for hovedet meddelte hun:

«Han er ikke her.» «Nej, det kan jeg godt se, men kan De fortælle mig, hvor og hvornår undervisningslederen kan træffes?»

«Han har ikke underrettet mig om noget som helst, så det kan blive i dag, i morgen, ja måske om en uge, jeg ved det ikke?»

«Nå, men man må da forvente, at han dukker op før eller senere. Tillader De, at jeg sætter mig ned og venter i mellemtiden?»

«Det kan jeg virkelig ikke forbyde Dem, men De har Deres eget kontor, der kan de gøre som De synes.»

«Det er nyt for mig, jeg er ikke lokalkendt, nøgler får jeg vel brug for, så hvis ikke man hjælper mig, må jeg tage til takke med Deres kontor, og her er da ganske rart.»

Sekunder efter er en kontordame lods, hun smiler undskyldende og forlegent.

«Tror De man kan gå en tur, det er jo skønt vejr?»

«Sagtens, det er ikke noget problem.»

«Skal jeg hænge en seddel på døren?»

«Nej, De giver os besked, det er vort arbejde»

«Fint» siger jeg, «jeg er tilbage om en time.»

Stille og roligt lister jeg rundt – kæmpeforetagende – ind imellem får jeg en snak med beboerne, de spørger nysgerrigt, men jeg får dem til at fortælle. De er hyggelige mennesker.

Da jeg er vendt tilbage, går jeg ind til den stramtandede og spørger:

«Er der indløbet en besked til mig.»

«Nej! siger hun, det er som det plejer, vi orienteres aldrig af undervisningslederen om nogen verdens ting.» Basta.

Forsigtigt siger jeg: «Jeg kan godt forstå, hvis De er vred, men det er nu engang ikke mig, der er undervisningsleder. Vil De, hvis nogen skulle spørge efter mig, betro Dem, at jeg er mødt som aftalt, har ventet og nu er på vej hjem, vi er jo nær frokosttid. Hvis man vil have kontakt med mig, kan man prøve at ringe hjem til mig, men jeg tror, det er ret omsonst i dette fine vejr. Jeg tager nok en sejltur på fjorden og dér er der ingen telefon.»

Hun smilede, den besked passede hende godt, det gamle nag var stuvet lidt væk midlertidigt. Min viv var mere end overrasket over min tidlige ankomst. Jeg fortalte, men hun troede mig ikke.

Slutreplikken var, hvis det er mønstret for mit nye arbejde, slipper jeg nemt til min løn, vi tog en sejltur betalt af skatteydere.

Næste dag

Præcist kl. 9 indfinder jeg mig for at varetage mine embedspligter. Efter at have hilst pænt og venligt spørger jeg:

«Træffer man undervisningslederen i dag?»

«Vi ved stadig ingenting.» Tonen var noget mildere.

«Undskyld frue, synes De, det vil være en god ide, at jeg parkerer mig på skolelederkontoret indtil videre?»

«Vil De bare sidde og vente, det er da spild af Deres tid?»

«Ja, især i dette dejlige vejr, men jeg kunne jo begynde at studere telefonsystemet, det er ukendt for mig, jeg kommer jo ude fra landet.»

«Fru Birkeland vil De vise skolelederen til rette og forklare ham telefonsystemet?»

Det ville hun da gerne, hun var venlig, havde humoristisk sans og siger pludselig helt umotiveret: „Den gamle, skøre rappenskralde, skal du ikke tage dig af, alle her er mere eller mindre skøre.“

Telefonen blev forklaret.

«Vil du have en kop kaffe?» «Ja, tak!»

I den næste time ringer jeg til familie, venner og bekendte, da den anden kontordame ret ophidset, men stille lukker døren op, smutter ind og fortæller, at en journalist fra sensationspressen står med en fotograf og vil tale med undervisningslederen.

«Hvad skal de gøre?»

Min telefon ringer. Det er fra et andet formiddagsblad. Hvad drejer det sig om? Han vil gerne have oplysninger om, hvad der er passeret på centrets husholdningsskole i Pærekøbing. Glad og fro kan jeg fortælle ham, at den eneste han stensikkert ikke kan få noget at vide af er lille mig, da jeg er så ny som noget.

Kontordamen spørger jeg: «Hvor har du anbragt de to fyre?»

«De er inde på kontoret?»

«Fint siger jeg, er der et fornuftigt menneske her på stedet, for lokummet brænder et eller andet sted.»

Hun mente, forstanderen var den bedste.

«Okay, hvad er hans nummer?»

Jeg ringer, præsenterer mig kort, han vil snakke og høfligt byde velkommen, men brutalt afbryder jeg ham og siger:

«Her er besøg af journalister, jeg er ringet op af andre, der er noget galt, kan jeg komme over til dem nu?»

Overkommandoen (harpen) ringer jeg op, og spørger om journalisterne er hos hende, det var de. *«Kan fruene holde dem beskæftigede, medens jeg smutter over til forstanderen?» «Sagtens».*

Jeg kunne ligefrem mærke, at hun syntes, at dette var morsomt.

Hurtigt blev forstanderen orienteret også om de mange nærgående spørgsmål fra journalisterne. Straks gav han damen ved omstillingen besked på at stille alle journalister ind til ham.

«Hvad har skolelederen sagt?»

«Intet, det kommer man jo sjældent galt af sted med.»

Han ville gerne tale med mig senere, når han havde varpet de to journalister ud og dannet sig et overblik. Overkontordamen orienteres om, at forstanderen nu er orienteret, og at hun afslappet kan afvente, da han tager initiativet.

Da der er ro i lejren, ringer jeg igen op, og spørger damen:

«Tror de det er i orden, at jeg går en tur på en times tid på terrænet.»

«Det kan De da sagtens, var det en god sejltur i går?»

Der var ved at komme andre boller på suppen, nu var vi medsamensvorne og kunne grine sammen.

Dejligt vejr, jeg hilser på folk, det er forholdsvist let at kende forskel, de, der får løn er i uniform, de andre er iført rene, pæne klude, der er hængt på dem. Lidt af et moderace. Jeg melder mig tilbage hos fruene:

«Er der nyt fra fronten? Er min chef dukket op eller givet livstegn fra sig?»

«Nej, men er De klar over, at dette er en meget alvorlig affære?»

«Næh, hvad er der sket?» «Jo, skolelederen på husholdningsskolen har slået på en klient, og der er vist også meget andet.»

«Nå, jah, men det er ikke mit bord, når der ingen besked er fra min chef, drager jeg hjem, han kan jo ringe, hvis han dukker op, og hvis han får tid. Jeg møder igen i morgen kl. 9, hvis det fortsætter sådan, må man sige, at det er et overkommeligt job.»

By, by, tak for i dag. De to damer gav mig et smil med på vejen.

Tredje dag

«God morgen, er der nyt til mig?»

Stemningen er trykket. «Ja, undervisningslederen er kommet, han sidder i møde, jeg skal give ham besked, at De er kommet.»

«Går De til Deres kontor?» «Kan jeg blive båret?» Stort grin.

Stemningen bliver mere afslappet. Én af damerne bliver bedt om at sørge for kaffe til mig. Er jeg kommet i kridthuset? Sukkeret i kaffen er næppe rørt ud, før telefonen kimer, det er bossen.

«Kan du komme nu, det haster». Flere chefer er samlet, man er ophidsede. Bossen buldrer løs:

«Har du læst avisen?» «Nej!» «Har du hørt radioavisen?» «Nej!»

Nu havde jeg både hørt radio og læst avis, så jeg havde en fornemmelse af, hvad sagen drejede sig om, men var det ikke bedst at få hans forklaring?

Mål- midler – metoder – kaos – retsløshed

Hans konklusion var: Skolelederen i Pærekøbing var en grimmer karl, han og hans familie, inklusive børn skulle vupti ud ad tjenesteboligen og indlogeres på hotel eller lignende.

Han havde besluttet, at vi skulle køre derop indenfor en halv time og så skulle jeg overtage jobbet. Man ser spørgende på mig.

Jeg er tavs. I et truende tonefald siger Bulder Jørgen:

«Det er en tjenstlig ordre» han lagde tryk på ordre.

«Det har jeg forstået, men ser du, jeg er lidt gammeldags, så jeg vil bede om en skriftlig ordre.»

Medens den bliver skrevet, vil jeg checke baglandet, ringe til den faglige organisation for at høre deres stilling i sagen.

Bulder farer ud ad døren, og man kan høre ham diktere til fru.

Han giver mig den skriftlige ordre.

«Nåh, hvad siger du så?» Vi er venner, stemmen er venlig, nærmest fidel. «Det er da udmærket, men kunne du ikke lige smykke den med din underskrift?»

«Hvornår kan vi køre?» spørger han.

«Så enkelt er det ikke, siger jeg nu.»

Selvfølgelig vil jeg udføre en given ordre, men der er lige nogle forudsætninger, der skal være på plads. Manden er en kollega, der er faglige organisationer, jeg må sikre mig, at jeg ikke bryder fagretslige love og overenskomster. Jeg vil søge kontakt til de faglige organisationer og afoente besked fra dem. Når jeg har det, kan jeg give besked, om hvornår vi kan køre.»

Mit svar var ikke lige netop, hvad de høje herrer havde forventet.

«Kan jeg gå til mit kontor og vente på organisationernes svar?»

Det var i orden.

Herefter kontakter jeg forstanderen og beder ham om en samtale straks. Kom bare. Jeg beder ham rådgive mig og love mig, at dette bliver mellem os. Han får den skriftlige ordre, og jeg redegør for hændelsesforløbet.

«Dette er meget svært for mig, jeg kender ingen af de chefer, der var til mødet, og umiddelbart gav de indtryk af at være overophedede og i stand til at gøre noget overilet. Som sagen ligger opfatter jeg det, som om jeg skal være en slags lynafleder og tage hele skraldet.»

«Det er et klogt træk, De har gjort, at bruge de faglige organisationer som en slags skjold, dæk De Dem bag dem det, så længe De kan, fortsæt med at holde Dem uden for denne konflikt, det er en varm kartoffel.»

Pludselig spørger forstanderen mig:

«Hvad mener De selv om det?»

«Det er svært at bedømme. Mit kendskab til de implicerede er lig nul, men loyalitet overfor en medarbejder og dennes familie synes jeg, det skorter på, endelig tager man vist let på almindeligt gældende retsprincipper, min fornemmelse er, at man tramper på dem.»

En ældre herre kommer ophidset farende ind uden at banke på. Det er overlægen. Uden videre udbryder han:

«Det forlyder at man vil sende den nye skoleleder op til husholdningsskolen, kan man det? Er det klogt?»

(Guderne må vide, om han havde lyttet ved døren). Forstanderen præsenterer mig nu og orienterer ham om, at jeg har fået en skriftlig ordre om at tage op til skolen straks.

Ordren var underskrevet p.c.v., hvilket betyder, på centerledelsens vegne. Dette indebærer, at underskriveren på forhånd har sikret sig, at de øvrige medlemmer i centerledelsen har godkendt skrivelsens ordlyd.

Som skrivelsen var formuleret, var det centerledelsen som sådan, der havde afgivet ordren. Denne lille detalje kendte jeg ikke. Overlægen vil nu fare i sulet på undervisningslederen, men jeg tager hurtigt ordren ud af hånden på ham og siger:

«De beslutter en hel del på mine vegne uden overhovedet at spørge mig om, hvad jeg mener. Det er da uanstændigt. De må da kunne tænke Dem til, at her sidder jeg i en fortrolig samtale med forstanderen, og så kommer De bare brasende ind som en elefant i en porcelænsbutik. De kan bringe mig i yderligere vanskeligheder i dette galehus».

Jeg var ved at blive godt gal i skralden og overvejede nøje, om jeg gad fortsætte i dette cirkus. Man ville tage imod mig med kyshånd i min gamle stilling. Her var vi ved at nærme os vejs ende.

Til overlægen sagde jeg nu:

«Hvis De farer over til undervisningslederen, er jeg kørt, og så kan De søge Dem en anden skoleleder, nu har jeg været i dette galehus i tre dage og der har ikke været andet end ballade, jeg har ikke gjort gavn i en time. Her står jeg af. Kan De forstå det?»

Han så forbløffet på mig, det var vist første gang i hans tilværelse, at han fik at vide at en spade er en spade.

«Jeg aner ikke, hvem De er, eller hvad De er her, men jeg har just orienteret forstanderen om, at jeg fik en mundtlig ordre, men at jeg udbad mig en skriftlig ordre, da jeg fik denne uden underskrift, udbad jeg mig én med underskrift, og gjorde det klart, at jeg kun ville udføre ordren, når de faglige organisationer gav grønt lys. Forstanderen har jeg spurgt til råds, fordi han er det eneste fornuftige menneske, jeg har mødt hidtil.»

Nu spurgte jeg forstanderen: *«Tror De ikke, det er bedst, at jeg kvitter stedet her? Dette er simpelthen for dumt, og det er slet, slet ikke min stil. Det job, jeg har forladt, står stadig mere end åbent».*

«Næh, sagde forstanderen, jeg synes De skal blive, De tænker da, før De udtaler Dem».

Overlægen luskede af. Tilbage på kontoret bad jeg fruén om at komme ind til mig. Direkte siger jeg til hende:

«Tilsyneladende kan De ikke lide mig. Stedet er fyldt med intriger og magtkampe, jeg er ukendt med forsorgens organisationsapparat og jeg har brug for hjælp, vil De hjælpe mig?»

«Det kommer sandelig an på, hvad det drejer sig om.»

«Jeg har brug for kontakt med de faglige organisationer. De kender den skriftlige ordre, og ved, at jeg har sagt ja til at udføre den. Som tjenestemand kan jeg ikke andet, men jeg har betinget mig de faglige organisationers velsignelse.»

«Tror De virkelig på, at organisationerne vil give Dem grønt lys?»

«Nej, det er jo netop det, jeg håber på, at de ikke vil, jeg bryder mig ikke om forretningsgangen her.»

«Bliv De her, så går vi i gang, vi skal nok finde de rette personer. Pludselig siger hun med slet skjult smil: «Den lille detalje med p.c.v. var min opfindelse, det var mit påfund, det var smart ikke?»

«Ja, det må man medgive Dem, jeg kendte ikke denne detaljes praktiske betydning. Jeg var mere end overrasket over den bestyrtelse og forargelse den vakte.»

En faglig repræsentant rådede mig til at meddele bossen, at jeg ville drage af med det samme, men at jeg skulle møde de faglige repræsentanter først, for at få deres instrukser på stedet. Bulder var overrasket og udbrød:

«Giv mig ordren, vi annullerer den, jeg må selv klare det.»

«Så er der vel ikke mere for i dag, jeg kan vel holde fyraften?»

Ja, køр du bare hjem.»

Fjerde dag.

God morgen, hun er absolut ikke venlig, nu er hun sig selv igen, kold som et isbjerg, men hun er ikke uforskammet og direkte fjendtlig, det går trods alt fremad.

«Er der besked til mig?»

„«Ja, mon ikke, folk kimer, her er en liste med telefonbeskeder, dem bør De kontakte straks. UV. lederen vil gerne snakke med dem snarest.»

Med ham aftaltes, at han ville præsentere mig for mit fremtidige personale kl. 13.

Lærerne ville glimre ved deres fraværelse, de havde jo 6 ugers sommerferie. «Har du været der?»

«Nej, jeg har al den stund, ingen har præsenteret mig, undladt enhver kontakt, jeg vil nødigt skade renomméet.»

På sight seeing med fru Birkeland, de første indtryk

«Nå!» Siger han, «vi får fru Birkeland til at vise dig institutionen og præsentere dig rundt om.» På turen rundt bliver vi hele tiden kontaktet af «patienterne», de kan godt lide fru Birkeland, tiltalen er du og Karin. Det må være hendes ligefremme og glade væsen, der gør det. Denne massive trængen sig på af alle tænkelige svært handicappede får det til at gibbe i mig, hvad kan man stille op med dem?

På afdelingerne er en varm stemning, men det gør indtryk på mig at se så mange bare sidde og rokke, rokke frem og tilbage i timer, i dage i år.

Karin fortæller, at man netop har afsluttet et forsøg, der viser at beskæftiges disse svært handicappede forsvinder deres rokken lidt efter lidt. Hele tiden suger jeg til mig. Ude på terrænet dukker en ung mand op. Tilsyneladende rasende, stiller han sig op foran mig og spærrer mig vejen. Han råber ud, at han skal fandeme nok ordne mig, de knyttede hænder kører faretruende nær mit snudeskaft.

I vinduerne kan jeg se personale iagttage optrinnet. Dette har de overværet før, måske har de pudset ham på mig. Da jeg synes, jeg har hørt længe nok på fyren, siger jeg til ham:

«Kan du se de buske der?» «Ja! «Det kunne han da.»

«Gå derned og begynd, så kommer jeg, og så skal jeg med den ene hånd i lommen give dig dit livs største røvfuld, for det trænger du til. Til slut skal jeg pakke dig sammen, så lortet står ud af dig.

Han gloede målløs på mig.

«Se så at komme af sted din lille barnerøv, så kommer jeg.»

Han luskede af, men ikke ned til buskene.

Bange er du ikke,» sagde Karin.

Værkstederne var ikke just imponerende. En blind dame, der som seksårig havde fået begge øjne fjernet, bar i stedet for glasøjne et par mørke briller for at skjule de tomme øjenhuler. Brillerne var nok billigere end glasøjne. Hun var egentlig en nydelig dame, men strømperne hang i ål, tøjet var flere numre for stort, det hang som en sæk.

Værkstedslederen ville gerne gøre et godt indtryk på sin nye chef, munden gik, men jeg afbrød ham og spurgte, hvis du ikke har noget imod det, vil jeg meget gerne komme i morgen, måske kan jeg gøre lidt gavn samtidig med, at jeg bliver belært om, hvad dette drejer sig om.

Selvfølgelig var jeg velkommen.

Martha, blinde Martha blev hun kaldt, spurgte jeg nu, om jeg måtte sidde lidt ved siden af hende, for jeg ville da gerne vide lidt om, hvad hun arbejdede med. Men så snart jeg havde præsenteret mig, og vi havde trykket hænder, gik Martha i gang.

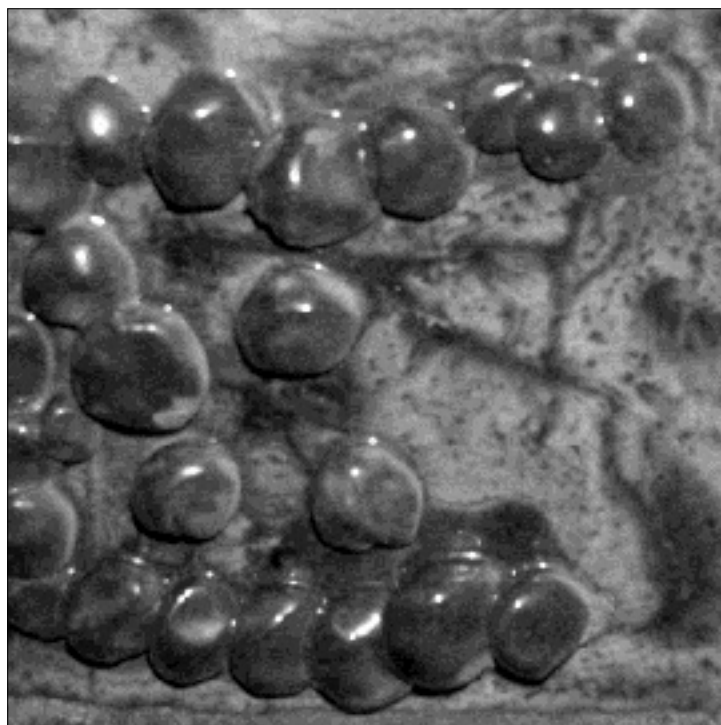
«Er du gift, har du børn, hvor og hvordan bor du?»

To tre uger senere snakker vi igen sammen. Så snart jeg åbnede munden, vidste hun, at det var skolelederen og straks sendte hun en byge af relevante spørgsmål ud. Men så begynder jeg, at checke hende, hvor meget kunne Martha huske fra vor første samtale. Svarene faldt prompte. Dette forbavsede mig, for hun var jo anbragt på en anstalt for åndssvage.

Karin lodsede mig ind i fysioterapeutisk afdeling, i daglig tale kaldet spastikerafdelingen. Jeg udspurgte flere om det arbejde, de sad med, men da jeg havde svært ved at forstå dem, rykkede «medpatienter» til undsætning og oversatte. Indbyrdes havde de ingen forståelsesproblemer. Åndssvage fungerede som oversættere – som tolke.

Tempoet var hektisk, hver patient havde sit træningsprogram, og det skulle nås, snyderi var udelukket.

Lederen af denne afdeling var Sophy, Mahler-Müller.

På keramikværkstedet fremstilledes kakler, som blev dekoreret, farvet og brændt.

Flere af kunstnernes produkter blev sat sammen til en sammenhængende frise.

Denne kakkel er fremstillet af flere klienter.

Da læreren fra blindeforsorgen begyndte at lære Martha punktskrift, inspirerede det hende til at fremstille sine kakler med «druer».